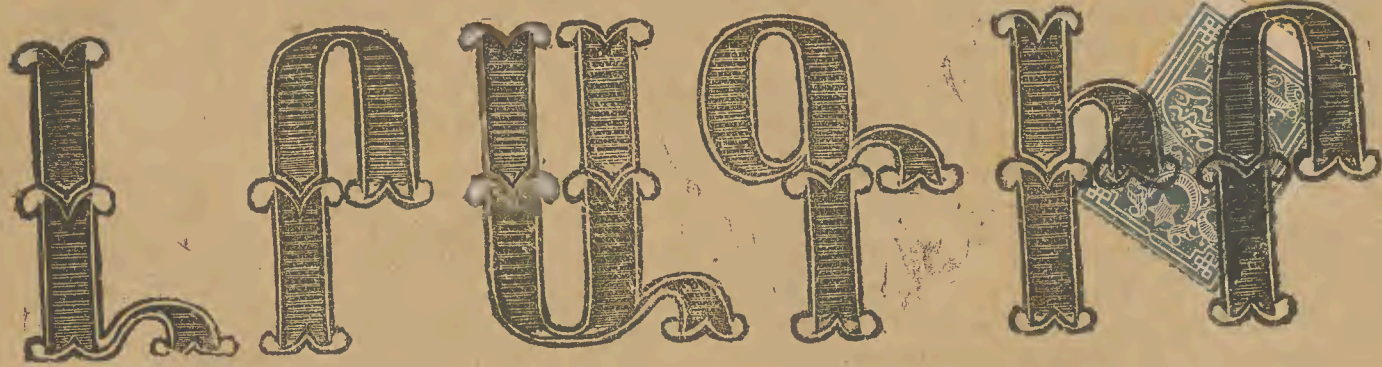

Ա Ձ Գ Ա Յ Ի Ն

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՆՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Բարեկի մէջ հրատարակուած ՄԵՐԵՒԼ ՏԵՐԵՒԵՐԻ՝ անուն թերթը, որ Աւստրիոյ կառավարութեան բերանը կը համարուի, Հերսեքովինի խնդրոյն մէջ օտար տէրութեանց բանեցուցած ազդեցութեան վրայ հետեւեալ նշանակութեան արժանի խորհրդածութիւններն ըրած է:

«Հերսեքովինը ժամ մ'առաջ խաղաղեցնելու համար միջամտող տէրութեանց ամենուն ալ քաղաքականութիւնը նպատակաւոր է: Իրենց միջամտութիւնը ինչպէս որ վերջին տասնհինգ օրուան մէջ թէ՛ Պոլսոյ, թէ՛ Սերվիոյ, թէ՛ Չէքոսլոնիայի և թէ՛ Մոսկովի մէջ տեսնուեցաւ, շատ խնայող և միանգամայն շատ գործնական եղանակաւ մը կատարուած է: Ասոնց նպատակը ամեն բանէ առաջ Օսմ. Պետութեան երկրական արդի վիճակը անվճար պահպանել է և ահա ասոր համար Ռումանիան, Սրաբիան և Գարատաղը ապրտամբութեան մասնակցելէ արդիւնքու և Սուլթանին ու իր հպատակացը մէջ ծագած զբոստութեան միջև կատարեալ չեղարութիւն մը պահել տալու գլխաւոր հարկ մը տեսնուած էր: Այս առաջին արդիւնքը այժմ գրեթէ ձեռք բերուած կրնայ նկատուիլ:

«Ռումանիոյ Կարդուս իշխանը և իւր կառավարութիւնը այս մասին օտար տէրութեանց անխտաճութիւն մ'ազդած չունին, և Գարատաղի նիւթը իշխանը իւր հպատակացը վրայ բացարձակ իշխանութիւն մ'ունի: Սակայն Սերվիոյ մէջ այնպէս չէ, հոս Օպրէնովիչի գերդաստանը քանի մը խումբերու և ի մասնաւորի ծայրայեղ ազդեցուն կուսակցութեանց ցոյցերուն նշանակ եղած է: Սերվիոյ նորընտիր ազգային ժողովոյ ընթացքը քիչ օրէն յայտնի կ'ըլլայ, և չի գիտուիր թէ Միլան իշխանը և իւր կառավարութիւնը ազգային երեսփոխանաց մեծ գաղափարներուն առաջքը առնելու վիճակին մէջ պիտի գտնուի՝ թէ ոչ: Ազգային ժողովոյն օտար տէրու-

թեանց ներկայացուցիչներուն իմաստուն և բարեմիտ խրատուցը բոլորովին հակառակ ընթացք մը բռնելը հաւանական չ'երեւիր, սակայն եթէ ասոր հակառակ ըլլայ, այն ասան օտար տէրութիւնները զիտեն ինչ որ պիտի ընեն:

Եթէ Սերվիոյ մէջ յեղափոխութիւն մը ծագելու ըլլայ, պէտք է որ այդ յեղափոխութիւնը Սերվիոյ սահմաններուն մէջ մնայ և այնպէս ալ պիտի ըլլայ, ինչպէս է Հերսեքովինի ապստամբութիւնը:

«Թայմը լրագիրը առաջարկեց որ Հերսեքովինը և Պանիան Բ. Գրան կառավարութեանէն բաժնուին և հարկաւոր իշխանութիւն մը ըլլան: Թերեւս ասի Բրիտանական կառավարութեան կողմանէ փորձի համար յառաջ նետուած բան մը ըլլայ, վասն զի այս կառավարութիւնը այն ինչքան ընդունի, Սակայն, ինչ որ ալ ըլլայ, օտար տէրութիւնը այսպիսի առաջարկութեան մը նպատակէ շատ հեռի կը գտնուին, վասն զի ասով Օսմ. կայսրութեան հպատակ ժողովրդոց մէջ պառակտում ձգելու բուն միջոցը ընտրած, միանգամայն և Պալլադինը բուն ալ ապստամբութեան նշանը տեսած պիտի ըլլան, միով բանիւ արեւելեան խնդրոյն ծանրակշիւ կերպարանքով երեւան ելնելուն աշխատած պիտի ըլլան:

«Բաց ի Ռումանիոյէն՝ որն որ հաստատ կազմակերպութիւն մը առած է, Պալլադինի միւս բոլոր ժողովուրդներն ալ անկախ իշխանութիւններ կազմելու, ինքզինքնին վարելու և առանց գրացեաց հանգիստը վրդովելու՝ գոյութիւն մը ունենալու անկարող կը գտնուին: Այս կարգի իշխանութեանց մէջ Սերվիոյ առաջին տեղը բռնած է: Բոլոր այս երկիրները, հարկաւոր թէ ոչ, ամենքն ալ փոքրիկ Լեհաստաններ են, քիչ շատ կէս բարբարոս, ասկէ զատ ներքնապէս ալ շատ երկպառակեալ են և ասոնց անկախութիւնը իրենց անիշխանական վիճակը առաւել ևս պիտի ծանրացնէ և նախանձընդդէմ

պատերազմներու և անվերջանալի յանդուակութեանց գուռ պիտի բանայ:

Սերվիան և Գարատաղը արդէն Աւստրիոյ և Ռումիոյ բաւական ձանձրութիւն տուած են և միշտ աւելու վրայ են, այնպէս որ այս տէրութիւնները այլ ևս փափար չունին խռովարար, անօգուտ և ամուլ փոքր իշխանութեանց թիւը ստուարացնելու: Հետեւեալը Հերսեքովինի ժողովուրդը դարձեալ առաջուն պէս հպատակ պիտի մնայ Օսմ. Պետութեան: Եթէ Եւրոպական դաշինքներուն տուած բարեմիտ խորհրդոցը չ'անաւարտ չը հպատակի իւր վեհապետին, այն ասան տէրութիւնները իրեն նկատմամբ մարդասիրական դոճ մը կատարելէ զինի, զայն Օսմ. Պետութեան ղինուորական զօրութեան ձեռքը պիտի թողուն, սակայն ասոր հետ մէկտեղ, հպատակութիւն յանձն առնելէն վերջը, Եւրոպական տէրութիւնը անոր վիճակը բարեկարգելու պիտի աշխատին այնչափ խրջափ որ սոյն տէրութեանց ձեռք առած միջոցը Վեհ. Սուլթանին վեհապետութեան հետ հաշտ ըլլայ, վասն զի մեծ տէրութիւնները Օսմ. ինքնակալին վեհապետութեանը տկարացնել կամ խախտել չեն ուզեր:

«Բոլոր տէրութեանց և զանազան տեսակ կարծեաց տեք քաղաքագէտները, որոնք արեւելեան Եւրոպիոյ մէջ իրաց արդի վիճակը պահպանել և անկէ կախումն ունեցող ընդհանուր խաղաղութեան հաստատ մնալը իրօք կուզեն, այս տեսակ քաղաքականութեան մը ի բոլոր սրտէ հաճութիւն տալէ զատ ուրիշ բան չեն կրնար ընել: Այս քաղաքականութիւնը ամեն տեսակ ցոյցերու և արգելքներու պիտի յաղթէ, միայն թէ երկու նպատակ ունենալու է, նախ որ Օսմ. կայսրութեան ինքնիշխանութեանն ու անկախութեանը դպչելու չէ, և երկրորդ՝ Գրիտանիոյ ժողովրդոց Բ. Գրան իշխանութեանն ապստամբելու փորձերուն առաջը արեւելու միջոցները խորհելու է:»

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԻ

ԳԱՂՂԻԱ

Բարիկ 20 սեպտ. Հանրապետութեան նախագահն և Պ. Պիւֆէ՝ գաւառներն ըրած պայքարութեանց միջոցին համակրական ընդունելութեանց արժանացան:

ԱՌՏՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Վիեննա 20 սեպտմ.

Մեզդիոյ Սրբիւր իշխանը քաղաք հասաւ:

Պատգամաւորութեանց բացուած վարուսն օրը տեղի պիտի ունենայ:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Պերլին 20 սեպ.

Վիեննա կայսրը, Պիլմարը իշխանին և Պ. Տր Մօլլքէի հետ, Հոկա. Յին Միլան պիտի երթայ:

ՍԵՐՎԻԱ

Պելկրատ 20 սեպտ.

Գահակային աստնարանութեանն ի պատասխանի արուելքը Ուղերձին վիճարանութիւնը՝ գըռընիակ նիստի մէջ կատարուեցաւ:

Երեսփ. Ժողովը 44 դէմ 71 քուէով ընդունեց յանձնաժողովոյ մեծամասնութեան ներկայացուցած Ուղերձին ծրագիրը:

ՀԵՐՍԵՔՕՎԻՆ

Պոնիոյ Նովիգրադարի օսմ. զօրախումբին հրամանատար Մէհմետ Ալի բաշայի այս կիրակի աւուր 7 սեպտ. թուականաւ քաջած մէկ հեռագիրը կ'իմացնէ թէ Նովի-Վարօյէն մինչև Պոնա սէրայ եղած ճանքան, որ ապրտամբաց ձեռքն անցած էր, բոլորովին ազատելով յիշեալ ճանքուն վրայ ապստամբաց հետքն անգամ չէ՛ մնացեր: Հեռագրաց դժերն ու կայարաններն ալ կարելի եղածին չափ նորոգուելով Մերայէվօյէն մինչև Սէնիճէ հաղորդակցութիւններն սկսել է կատարուիլ:

— Պելկրատէն քաջաւած հեռագիր թը կը ծանուցանէ թէ Սեր-

վիճակ մէջ այս օրերս Լորս Բըսը-
լի համար մեղքը մ'ատարագոր-
ծեան հանում է. որն որ իւր
համակիւն մէջ Տաճկաստանի քրիս-
տոնէից տուած բարոյական քա-
ջալերութեանը համար շնորհա-
կարութիւն կը յայտնէ :

— Վիշնույի Ապենաբօսթ թեր-
թը հետեւեալ կէս պաշտօնական
տեղեկութիւնները կուտայ Մօս-
կաթի մէջ՝ Հերոէքի ապստամբաց
գլխաւորներուն հետ բանակցելու
համար դաժարութեամբ համադրու-
յալ յանձնաժողովից դործողութեան
հը վրայ :

« Հիւպատոսներն, կ'ըսէ, իւ-
րաւանջութիւն իրեն յատկապէս ընտ-
րած տեղերն երթալու համար,
ամբողջ շարժմէ մը ճանցայ քաշ-
քէն յետոյ, վերջապէս Գարաշապի
առհասարակացը վրայ ապստամ-
բաց գլխաւորներուն կը պատա-
հին, որոց հետ բանակցելու հա-
մար նոյա ապստամբութեան տեղերը
երթալու կ'ստիպուին : Պաշտօնա-
կան և կէս պաշտօնական թեր-
թերն չեն բոց թէ ինչ տեսակ
ընդունելութիւն մ'եղած է ապրա-
տամբաց գլխաւորներուն կողմանէ
օտար տէրութեանց ներկայացու-
ցիներուն, իսկ նկատելով պա-
րագայները՝ պէտք է գիտնալ թէ
այնքան արժանաւոր բան մը չ'է
մեծ տէրութեանց, որ իրենց գեա-
պանական դործակատարներն եր-
թան շնորհ մտաբաւ կոչու ու բո-
ւրի գեղջութիւններէն : Տաճկաստան
արդէն ցոյց տուած է թէ ինքը, ա-
ռանց օտար տէրութեանց բարո-
յական միջամտութեան ալ կա-
րող է խաղաղեցնել Հերոէքն ու
Չնիւրը ապստամբութիւնը, ինչպէս
որ հարկաւոր փախստական ըն-
տանիքներ ալ մէկ կողմանէ Հեր-
ոէք և Պօսիս վերագաւազու-
միւն են, այնպէս որ այժմ ա-
պստամբութիւնը երկու կողմի
վրայ միայն զօրաւոր մնացած է,
մէկն է Պօսիսի մէջ սերմանական
առհասարակացը վրայ, միւսն ալ
Հերոէքի մէջ թրէպիներէ և Նիք-
սիքի շրջակայները, ուր ապրա-
տամբք պաշարն ու մթերքը Գա-
րաշապէն կ'ստանան :

Ամսոյս 2/16ին կայսերական
զօրքերը Պիլէքի և Զուպիի մօ-
տերը ապստամբաց պատահեցան,
որք Օսմանցւոց ամրացեալ գեր-
քերուն վրայ յարձակում մը փոր-
ձելով, չարաչար յաղթուեցան և
ցիրուցան եղան :

Սակայն ասով հանդերձ Բ
Դուռն ամեն տեսակ միջոց ձեռք
տանելու վրայ է, ապագայ պա-
տահանութեանց դէմն առնե-
լու համար, եւ իրօք ալ Շքօտրա-
յէն կը ծանուցանեն թէ Օսմ.
կառավարութիւնը մեծամեծ զին-
ւորական պատրաստութիւններ կը
տեսնէ Ալաշկերտի մէջ, թէ այդ
կողմերուն պատերազմաւէր ե-
ռանդը զսպելու, և թէ ի հար-
կին Գարաշապի դէմ ապստամբ
բանակ մ'ունենալու համար : Ար-
դէն Բօսթօրի ճայի մէջ 4,000 պա-

հապան զօրք դրուած են, և սահ-
մանագլխաւ բոլոր ամրոցներն ալ
մօտ ատենէն սպառազինեալ և
մթերեալ վիճակի մը մէջ պիտի
դրուին : Զինուոյ տակ կոչուած
ալպանիացի ռէտիֆներէն զատ,
Սիւրիայէն ալ նոր Ռէտիֆներ դա-
րու խօսքը կայ, որոնք շարժու-
նալ Սիւրիայի պիտի հասնին : Բու-
թիէն ալ 20 վաշտ ճանաչ կ'ըս-
են Նուրի-Պազար երթալու :

— Վրակիւշէլաց 40 սեպտեմ-
բեր : Հերոէքի ապստամբաց բո-
լոր գլխաւորներն խնդիր մատու-
ցին Սքուրչինայի, որ Սերվիս
պատերազմ հրատարակէ Բ. Դրան
դէմ : Անհատական է թէ Սքուր-
չինայ ընդունի այս խնդիրը, որոյ
վրայ հրապարակային վիճաբա-
նութիւն պիտի ըլլայ :

13 սպտմ. — Մեծ տէրութիւնը
գոհ եղան դահակային ատենա-
բանութենէն :

Պէլիւստ 13 սպտմ. — Իշխանը
վերագարձին եռանդազին ցըն-
ծութեամբ ընդունուեցաւ :

Մեմլին 13 սպտմ. — Ստոյգ աղ-
բիւրէ կը հաւատան թէ կառա-
վարութիւնը սահմանադրուոյ վի-
ճակներուն զօրաւորներն պատե-
րազմի վիճակի մէջ է գերք, որոց
թիւը 24,000 ի կը հասնի :

Բակուզա 13 սպտմ. — Օսման-
ցիք Տուրի վանքն այրեցին : Թը-
րէպիներէն երկու վաշտ զօրք մեկ-
նեցան այսօր առաւօտուն, ինչ
նպատակաւ ըլլալն յայտնի է :

Պէլիւստ 14 սպտմ. — Կրանի-
շա թերթը կ'ըսէ թէ խել մը սեր-
վիացի սպայներ դադարաւոր
Պօսիս մեկներ են : Բանակին հա-
մար 72 դրօշակ շինել ապագը-
րուեցաւ :

Կ. Պօլիս 13 սպտմ. — Երկու ե-
րեք աւուր մէջ տեղի ունեցած
մեծ կռիւներուն վրայ, Թրէպի-
նի վերադարձն պաշարուեցաւ ա-
պստամբներէն, որք Բակուզայի
ճանքուն վրայ շորկներու շարք
մը գերի բռնեցին :

— Վէլքի Սթրուկի, որնոր
Պօսիսի Հիւսիսային կողմը կից-
նայ, Կրաուիշայի մօտ եղած պա-
տերազմին վրայօք Բեշլէթը Լոյթ
լրագրին հաղորդուած տեղեկու-
թիւն մը կ'ըսէ թէ, զօրաց և ա-
պստամբաց մէջ տեղի ունեցած
այս կռիւը, որ ամբողջ 3 ժամ
տևած է, ապստամբաց չարաչար
յաղթութեամբ և ցիրուցան ըլլալով
վերջացեր է, որոյ գլխաւորներէն
ալ երկուքը սպանուեր են : Ողջ
մնացող ապստամբաց շատն ալ հա-
րածուելով, մէկ քանին Սափա
գետը նետուեր, ու ըլլալով Սքա-
վօնիս անցեր աղատներ են : Այս
վճռական յաղթութիւնը Պօսիսի
հիւսիսային կողմի ապստամբու-
թիւնը վերջնապէս բնաջնջ ըրած
համարուի :

— Բակուզայէն ալ Վիշնույի
թերթի մը գրուած տեղեկու-
թեանց նայելով, սեպտմ. 8ին
Տուրի մենաստանին մօտերը օսմ.
զօրաց և ապստամբաց մէջ կռի-

ւոր տեղի ունենալով, օսմանցիք
հարկաւորաբար մը և 20 հոգի կո-
րուեր են, իսկ ապստամբաց կող-
մանէ եղած կորուստը խիստ չա-
քալու է, որոյ մէջ դանուեր են
բազմաթիւ Գարաշապիցիք, վասն
զի օսմ. զօրքերէն պաշարուելով,
չարունակ ասանց կրակին տակը
մնացեր են :

— Տեղական թերթերէն մին
կ'ըսէ թէ, քանի մը Զէրքէզ շա-
քաւոր Սերվիս առհասարակէն
ներս անցնելով, դառնին աւարի
տուեր են : Նմանապէս ուրիշ ա-
պստամբաց խումբ մ'ալ, որ նոյն
պէս Սերվիս անցեր են, սահմա-
նադրու սերվիսական զօրքերէն
հալածուելով նորէն օսմ. հողը
գաւառաւ ստիպուեր են :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բարձրագոյն մեծ Եպարդոսն
առջի օր թողլով Պէպէրի ծով-
զերեայ ապարանքը, Շահաթէ-
պաշի Խճաշը փոխադրեց իւր բնա-
կութիւնը :

— Մոլային դործոց պաշտօն-
եայ Բիլա բաշա երեքշաբթի օր
կայսերական պալատը կոչուելով,
Վեհ. Սուլթանին ներկայանալէն
եւորք, վերագարձին ալ Բ. Դուռը
գնաց մեծ Եպարդոսին հետ տե-
սակցելու :

— Մեր Ամին. Սրբաշէն Պատ-
րիարքը, և Իսապական գետան
Քօրթի կոմսն առջի օր ստիկա-
նութեան պաշտօնէին այցելու-
թիւններ տալով, առանձինն տե-
սակցութիւններ ըրին :

— Միևնոյն օրը Յունաց պատ-
րիարքին անուան տօնախմբութիւ-
նը ըլլալուն առթիւ, կրօնական
գործոց գլխաւորն անդամ Սէրվիս
էֆէնդի մեծ Եպարդոսին և Արտ.
գործ. պաշտօնէին կողմանէ Զե-
նէր գնաց Յունաց պատրիարքը
շնորհակտելու :

— Տրապիզոնէն ու Մինապէն յա-
մաքային զօրաց խումբ մը արքունի
Շէքէթ շողենաւով այս շաբթու
մայրաքաղաքս հասաւ :

— Միջերկրանի (.) անդգիա-
կան նաւատորմէն Բրօֆիլքրի ա-
նուն դրահաւոր մը, նոյն նաւա-
տորմէն ուրիշ դրահաւորի մը
դէմ զարնուելով ընկղմեր, բայց
նաւազներն աղատներ են :

— Օսմանեան ծովային պաշ-
տօնականներէն Մէհմետ Էֆ. ա-
նուն հրամանատար սպայ մը Բրու-
սիական շողենաւու մը միջոցաւ,
Աղալու ծովէն մինչև Տրապիզոն
երկրաջոյց տախտակ մը շինելու
դրաւելով, վերոյիշեալ շողենաւը
Տրապիզոնէն վերստին Սեւասթօ-
փօլ մեկնել հարկադրուելուն վրայ
Օսմանցի նաւապետ պաշտօնակա-
լըն ալ իւր պաշտօնին աւարտած
լինելով, Տրապիզոնէն ճամբայ ե-
լեր է մայրաքաղաքս՝ գալու :

— Գրեգորաճի արքունի փամ-
փրջաւորանն անցեալ շաբթուին
ի վեր գործաւորք գիշեր ցերեկ

աշխատելու վրայ են, կայսերա-
կան բանակին համար փամփուշտ
պատրաստելու :

— Սիւրը գաբուլի առաջը ըն-
կըմնող անդգիական շողենաւը,
որոյ խրած տեղէն հանուելով այ-
լուր փախադրուելը առջի աւուր
թուով ծանուցինք, հարկ եղած
նորոգութիւններն ըլլալու համար
Գուրուշէմէի առաջը նշանաքա-
րերուն մօտը քաշուեր է :

— Անցեալ օր տեղական թեր-
թերէն ամանք լուր մը հրատարա-
կեցին թէ Պերլինի Օսմ. գեա-
պանը փութով մայրաքաղաքս կան-
չուեր է : Լա թիւրքի այս անգամ
կ'ըսէ թէ սոյգ չ'է այդ լուրը :

— Այս օրերս թիճարէթի ա-
ռաջին դատարանը Զաֆիրօքու-
լըյի դէմ Որդիք Էֆ. ի բացած
տոկոսեաց հաշու մէկ դատը կը
տեսնուի, որոյ ամբաստանեալ
կողմին համար կըսեն թէ իրա-
ւաստութեամբ գործը գատա-
խաղին հետ լննցնելու տրամադ-
րէ եղեր :

— Բուսթիլի երկաթուղեաց ըն-
կերութիւնը, անցեալները Մամա-
մաթիոյ ճանքուն վրայ պատա-
հած ալէտքին մէջ փնտնալնե-
լուն պահանջմանց իրաւացի լի-
նելը ճանչելով, իրեն դէմ գատ
բացուելու առթիւ մը տուած չ'ը-
լալու համար, հաճութիւն առելու
է, կ'ըսեն, յիշեալ աղետից զոհ
դաջողներուն և կամ իրենց ըն-
տանեացը արգար փախարկնու-
թիւն մ'ընել :

— Մոլային գործոց պաշտօնեայ
Բիլա բաշայ առջի օրը Վեհ.
Սուլթանին ներկայութեան ըն-
դունուելէն յետոյ, գոհարադար-
Օսմէյէ առաջին կարգի պատ-
ուանշանն ստացաւ :

— Կառավարութեան և Բուսթի-
լի երկաթուղեաց ընկերութեա-
լեանը մէջ պայմանագրութիւն
մը կայ, որոյ համաձայն այս վեր-
ջինը ամեն օր յատուկ կառա-
վում մը պիտի հանէր եւրոպա-
կան նամակաց ծրարներուն փո-
խադրութեանը համար, ծախքը
կառավարութեան վրայ ըլլալով,
որով նամակ մը Պօլսէս և աւուր
մէջ պիտի կրնար Բարիկ հասնի,
Տաճկերէն թերթ մը կը ծանու-
ցանէ թէ յիշեալ պայմանագ-
րութիւնը մօտ օրէն գործադրու-
թեան մէջ դրուելու պիտի սկսի :

— Տաճկի թերթերուն ըսածին
նայելով, կառավարութեան դու-
ժակալաց այսօր յուլիս և օգոստ.
ամսոց թոշակներին պիտի վը-
ճարուի :

— Կրսուի թէ Պառօն տը Հիւր
մօտերս մայրաքաղաքս պիտի գայ
Բուսթիլի երկաթուղեաց վերա-
բերեալ բանակցութիւններն վե-
րջստին սկսելու համար :

— Այս երկուշաբթի առաւօտ
Մապաքի կողմը հետեւեալ ոճրա-
գործութեան դէպքը պատահած
է : Այդ կողմերը բնակող եւրո-
պայի մը նոյն առաւօտուն տիկ-
նայը հետ գիւլ կ'իջնէ, մանր

ՈՒՂԱՆՈՒՄՆԵՐ ԱՏԵՍՆ

ՆԵՍԵ Զ.

ՆԵՐՈՒՆԱԿԱՆ 8 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՆԵՐՈՒՆԱԿԱՆ 8 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

(Ծարանակէն տես թիւ 8)

Նիւդ. — Սիմոնովիչին ուղղելով խօսքը՝ Զեյլի գէտ Պանդային 94,000 լիւրայի ֆլաւս մը տուած ըլլալնուդ ամբաստանութիւն մը կայ, որոյ համար ըսէք թէ ասոր մէկ մասովը ֆինոս խաղացել է, մէկ մասը մէկուէն, միւս մասն ալ ուրիշի մը քով է, որոյ փոխ տուել է, ևն. որմէ կը հետեւի թէ ընդ ամէնը 30,000 այսքան լիւրա ֆլաւս մը գոյացած է, ուր է մնացածը :

Տիրան էֆ. — Առ այժմ ատոր պատասխան մը չենք կրնար տալ մինչև որ տեղեկագրին և ամբաստանագրին մէկ մէկ օրինակը մեզի չը հաղորդուի :

Նիւդ. — Բայց դուք երկրիս դատաւարական օրէնքները չընդունելով ինչպէ՞ս կրնաք փոխանորդութիւն ընել, վասն զի յանցանք մը գործողին միայն կըրնայ հարցուիլ, և ասոր համար ալ ամբաստանագրի օրինակ ևն. պահանջելու բնաւ հարկ մը չը կայ :

Տիրան էֆ. — Ամբաստանութեան կէտերն մէկէն աւելի է, որոյ ամեն մէկուն համար ալ դատ զատ պէտք է որ հարկ եղած պատասխանները տրուին : Արդ ամբաստանագիրը մենք, որ փոխանորդ ենք, ո՛չ տեսնուք և ո՛չ լսեցնուք, որով կարելի ըլլար մեզ գաղափար մը գոյացնել. ամբաստանագիրը ալ այնպիսի տեղ մը բանտարկուած են, որ անկարելի է հետեւեալին տեսնուիլ, ամբաստանութեան կէտերուն վրայ գաղափար մ'ունենալու համար, ուստի և ասոր համար կը պընդեմը թէ ամբաստանագրին օրինակը մեզի հաղորդուի, որպէս զի փոխանորդը ալ գիտնան իրենց ստանձնել յօժարած դատին վիճակը :

Նիւդ. — Առ այժմ մէկ կէտ մը բռնած է դատարանը, որ զայդ միայն պարզել կուզէ, այն է Պանդային 94,000 լիւրայ գումարի մը վերցուիլը : Զայս անձամբ ստորագրութեամբ խոստովանած է Սիմոնովիչ, ուստի ասոր վրայ միայն բացատրութիւն կուղենք Սիմոնովիչէն :

Սիմով. — Ես հիմայ չը պիտի պատասխանեմ, ինչու որ նախ տեղեկագիրը կ'ուղեմ, մէջը դրանում քննարկելու ուղղելու համար :

Նիւդ. — Ո՞րն է սխալը, այդ ըսէ դոնէ :

Սիմով. — Ամենքն ալ չեմ յիշեր հիմայ :

Նիւդ. — Հասկցայ որ դուք այս կէտովը գործը երկարածդ կ'ուզէք :

Սիմով. — Ընդհանրապէս ես չեմ խնդրագիր տուողը որ ժամ

յառաջ գատու տեսնուի : Տեղեկագիրը մեզ յանձնուելու համար, ստան օր ևս պիտի երկարի եղեր, ի՞նչ ֆլաւս տես, բանտարկութեան ներքինիքն ես եմ քաշողը, և ո՛չ ուրիշը : Ասկից զատ կ'ըսէք թէ իմ խօսքս պիտի տեսնուի, իմ հարցաքննութիւնս աւարտած է, ևս հիմայ հոս ծանախե՞լ պիտի ըլլամ, ինչպէս որ ձեր ինձ յանձնած կոչնադիրն ալ այնպէ՞ս կ'ըսէ, իսկ հարցաքննութեանս մէջ ըսածներուս մէկ քանին ալ վստաւս ըսի, ինչու որ արդէն բանտարկուած ըլլալով, մէկ մ'ալ բանտարկութիւնս աստակայնելու պաշտոնակներ կային :

Նիւդ. — Օտարագրի փոխանորդութիւնը անընդունելի է, բայց դուք ասկէ յառաջ Պանդային տնօրէն Պ. Տրվոյի իբր փոխանորդ ընդունելիք զՊ. Պարսո և Հոգոյեան :

Նիւդ. — Ստույգ չէ այդ :

Սիմով. — Ես սուս չեմ խօսիր դատարանին մէջ, բայց դուք, Պ. Նիւդ., կարելի է մոռցած էք, ուստի ներեցէ՛ք որ յիշեցնեմ ձեզ : Այս սեղանները տակաւին չիսուած չէին ամբողջ, այս ատենանին առաջը, Պ. Տրվոյ այս կողմը, և Պ. Պարսոյ ալ հոս, Հոգոյեանն ալ անոր քովը նստած էր : Պանդային տեղեկագիրը կարգացուելէն ետքը, հարցուցիք թէ ի՞նչ է դանդաղանին, որոնք Պարսոյի հետ խորհրդակցելէն վերջը, յայտնեցին թէ իրենք պատիժ չեն պահանջեր, այլ Պանդային կրած կորստին փոխարինութիւնը (Բաշխար) կ'ուղեն : Վերջը մեզի ալ հարցում եղած ատենը, մենք ալ ըսինք այն ատենը թէ պատասխանելէ առաջ, մենք ալ անոնց պէս փոխանորդ մը զնեղու ենք մեր տեղը :

Նիւդ. — Դատաստանը դեռ նոր եղաւ սկսելնիս, որոյ ասի Զ. նիստն է : Այն ատեն զանոնք կանչելուս պատճառն էր՝ հասկընալ թէ ի՞նչ է դանդաղանին և պահանջածնին, որմէ ետքը վերջապէս զձեզ հարցաքննութեան ենթարկել հարկ եղաւ :

Սիմով. — Զեր մէկ կոչնագիրը կայ քովս, որ կ'ըսէ թէ Ծանախեմ պիտի սկսի : Երբ հարցուցիք ինձի թէ, Բաշխարին համար ի՞նչ պիտի ըսեմ. — պատասխանեցի թէ՛ Զեյլիքին ինձ յանձնուի, փոխանորդ մ'ալ կարգեմ, վերջը պէտք եղած պատասխանները տամ : Այն ատեն հասանութիւն տուիք, և հիմայ դժուարութիւններ կը հանէք, ըսելով թէ դատը երկարածդ է չ'ըլլար : Եթէ ասոր երկարելուն մէջ ներքինիքն և տառապանք մը կայ նէ, ես եմ զայդ քաշողը : Այս գործը որ 2 տարի երկարելով ֆլաւս մը չը տուաւ, 8—10 առնուր մէջ միթէ ֆլաւս տուած պիտի ըլլայ. եթէ ֆլաւս մը կայ՝ մինչև հիմայ ըլլալու էր : Եւ ո՛չ այսչափ միայն,

մենք ի սկզբան երբ գատը հրապարակային ուղեցինք, չըլլար ըսիք, բայց վերջը «Բաշխար» ըսաւ : Ես իմաց ալ փոխանորդը Զեյլիքն չ'ըլլար կ'ըսէք, կը խնդրեմ որ այդ ընդդիմութիւնն ալ չ'ընէք, վերջէն պաշտօնագրիս ուրիշ բան մը յայտարարելու պիտի ստիպուիմ :

Նիւդ. — Ո՛չ թէ մեք, այլ օրէնքն է առ այդ թոյլտուութիւն չ'ընողը :

Սիմով. — Եթէ օրէնքն է չ'ընելու, փոխանորդս համոզեցէ՛ք : Այս դժուարութեանց վրայ, և ձիւրայելի էֆ. ալ առ այդ վերաբերեալ յօդուածին թուահամարը ցոյց տալով, նախագահը կը բանայ Տրվոյի 696 երեսը, և 76 և 77 յօդուածները կը կարգայ յատենի. որ կը տրամադրէ թէ փոխանորդը Օսմ. հպատակ պիտի ըլլայ : Օրինաց այս որոշ տրամադրութեան առջեւ անվստիքեման է կ'ըսէ, այլ ևս այս տեսակ պարագ և «Բաշխար» խօսքերով և անարկութիւններով Դատարանը չ'ըն ու այսքան ունեցողաց բաղմոթիւնը զբաղեցնել և ձանձրացնել :

Ծարանակէն

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Ղալաթիա 11 սեպտմ.

Պորսան երկու օրէ ի վեր, եւրոպական հրապարակներէն հասած զինքերուն հաւատարմութենէն 1 դրչի չափ բարձր բռնած է հոս քոնսուլտի զինքը : Սակ որ մէկ կողմէն արդիւրած ընելու յարմար առիթ մը կ'ընծայէր, միւս կողմէն հոկտմ. կործնելուն մօտակայ վճարմանը վրայ շահագործող ունեցած վրաստանութիւնը կը յայտնէ, թէ եղտ մինչև ցոյսօր Օսմ. Պանդան տակաւին չ'է ծանուցած, թէ՛ հոս և թէ՛ եւրոպական հրապարակաց վրայ, յիշեալ կործնելու երբ վճարուելը, որմէ պահ մը կատարած իսկ ծագած էր թէ կործնելուն վճարումն այս անգամ պիտի յապաղուէր, բայց մինչև ե՞րբ, դոնէ այդ յապարակաց պայմանագրին ալ պէտք չ'է որ զիտցուի, և ի՞նչ կրնայ ըլլալ այդ յապարակաց պայմանագրին, և ինչպէ՞ս կըրնայ տոկոսեաց վճարումն ես ձգուիլ, քանի որ 3 ամիս անգամ մը տուտուեաց վճարման պայմանագրովը կը հասնի. եւ ամենայն տակաւ մը վճարելու դժուարութիւն ունեցող մը, վերջէն երկուքը մեկոնց վճարելու ինչպէս դիւրութիւն կրնայ ունենալ, և Պանդան ի՞նչու հոգ չըտանիր, ըստ իւր նորոգ պայմանագրութեան, ընդհ. պարտուց տուեաց վճարումն ապահովել, արդէն որոշեալ միջոցներով : Օսմ. Ղալաթիա թուականը մինչև ցարդ մէկ անգամ մը իւր վճարումն յապաղեց, այն էր 1866 թն, և ամեն մարդ գիտէ թէ քոնսուլտի և բոլոր Օսմ. արժէթիթոյ գէ. ներս մինչև որ աստիճան ինկան : Այժմ ալ Պանդան եթէ հարկ եղած միջոցը ձեռք չ'առնու, ըլլալիքը ասկէ տարբեր բան մը չ'է, վասն զի 15 օր մնաց, և դեռ որոշ տնօրէնութիւն մը եղած չ'է : Սակայն սա յոյսը կայ թէ Օսմ. կառավարութիւնը վճարմանց մասին մինչև ցարդ պահած անթերի ճշգրտութիւնը այս անգամ ալ չը պիտի ուղէ զանց ընէ :

Այսօր Պորսան բացուեցաւ 40.06 ժամը 5 1/2 40.17

ՇԱՆՈՒՅՈՒՄ

ՇԱՆ ԱՅԱՆ ԿԱՐԻ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ

Ս. Մ. Մինասեան և ընկերք կը ծանուցանեն արդոյ հասարակու թեան որ ձեռքերնին դանուած չորս հարիւրէն աւելի զանազան կարի գործիքներ առ ամառուան եղանակին բոլորն ալ ծախելու համար սովորական գիններէն շատ ածան ալիս տան :

Գործիքներուն տեսակներն են , Լէյլ-Վաշէյ- երկու թելովան-քակ կար կարող ձեռքով կը դործէ , ընտանեաց խիստ յարմար ու գինը երեք լիւրա է :

Մէկէր-Յաւէր- կոչուած ոտ-քով կը դործէ- երկու թելովան-քակ կար կարող , ընտանեաց և դուրսի կար կարողներու խիստ յարմար , գինը խիստ ածան :

Մէկէր-Մէլէր- աւելի զորաւոր-դուրսի կար կարողներու համար մէկ հատիկ գործիք է , գինը սովորականէն վար :

Մէկէր-Թիւ 2- մեծ և զորաւոր գործիք մ'է , երկաթէջլատուանդան ունի , երկու թելովան-քակ կար կը կարէ , Բաղմիր-Չուլա և այլ ամեն տեսակ թանձր կտաւները արեւու համար մէկ հատիկ է , ամեն հաստութեամբ կաշի շատ դիւրութեամբ կը կարէ , որով կօշկակարներու համար ուրիշ գործիքներէ աւելի պիտանի է , գինը խիստ ածան :

Հաս- Թիւ 1- ստքով գործելու և երկու թելով անքակ պատուական ամեն տեսակ կար կը կարէ , հետը զանազան մանր գործիքներ աւանակով , ընտանեաց համար խիստ պիտանի ու գինը չափազանց տծան է :

Հաս- Թիւ 3- մեծ և զորաւոր գործիք գերձակներու և կոշկակարներու անհրաժեշտ և գինը ուրիշ տեղ ծախուածէն աւելի ածան է :

Հէկ- Հաս- Թիւ 3- մեծ և զորաւոր գործիք-գերձակներու և կօշկակարներու շատ յարմար-շատ ածան կը ծախուի Ղալաթիա Մինասեանի մաղաղան :

Ամեն ջանք և միջոց ի գործ պիտի դրուի յաճախորդները գոհ ընելու- ձրի դաս կը տրուի-գիններէն մեծ զեղչ պիտի ըլլայ աւելի և ուրիշ պէտք եղած բաները խիստ ածան և բոլոր վերոյիշեալները կը ծախուին Ղալաթիա Եհնի ճամբի դուռը Մինասեանի Ամերիկեան վաճառատան մէջ :

Չմեռուան համար ընտիր փառնէլա և ազնիւ շապիկներ շատ ածան գիներով կը ծախուին Ամերիկեան վաճառատունը :

ՏՅԲԹԵՐ Մ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

Իր բնակութիւնը հաստատած է ի Ղալաթիա Հայոց եկեղեցւոյ փողոց թիւ 12 տունը , ուր պատրաստ է ամենօր մինչև կէսօր հիւանդ ընդունիլ , և երեքշաբթի օրերն ձրի դարմանել :

ՆՈՒՍԳ. ՕՍՄԱՆԵԱՆ

Քերթ ԿԻՍՄՍՏԵԱՅ

Բիանօի և ուրիշ նուազարա նաց համար պատրաստեալ Արեւելեան եղանակաց :

ՏԵՐ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

Նիկոլայ Ս. և Յակոբ Ս. Թաշէն

Դասաւորուք նուազարանաց Արեւելեան և Եւրոպական եղանակաց :

Գին բաժանորդագրութեան տարեկան 80 զրշ

Գին բաժանորդագրութեան վեցամեայ 45 զրշ

Գին իւրաքանչիւր թերթի 1/4 մէծ.

Ստորագրութեան տեղերն են Նուրի Օսմանիէ ճատտէն Գաբալը Ֆուրուքին կարգը թիւ 41 Նուաղ Օսմանեանի գրասենեակը և Գալաֆեանի ու Ֆրէնկեանի գրատունները , ուր ձեռքէ ալ կը ծախուին , ինչպէս նաև կամրջի գլխու պարտքան :

ՏՈՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՅ

ԱՐՄԵՆԱԿ Գ. ԿՈՍՏԱՆԳՅԱՆ

Բ. ՏԻՊ

ԶՄԻՌՆԻԱ

Տպագրութեան Տեղեւան

Կը գտնուի Կ. Պօլիս Չաղմաղ-ճըլար փողոց Գալաֆեան եղբարց գրատունը և Զմիւռնիա Տէտէեանց վաճառատունը ի գին 28 զուրուշ :

Ամէն մէկ օրինակը հեղինակին ստորագրութիւնը պէտք է կրէ , առանց որոյ անվաւեր կը համարուի :

ՍԿՋԵՈՒՆՔ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

ԵՐԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Յաջանալ Գործելու Միջոց

Արմաշու վանուց տպարանէն Բ. տպագրութեամբ իւրոյ ընծայեալ սոյն գործը , որ մարդկային կեն-

ցադավարութեան բոլոր վիճակին նկատմամբ ալ բարոյական վաւեր և դեղնեղիկ սկզբունքներ կը պարունակէ , առհասարակ ամեն բանասիրաց ալ ընթերցանութեանն արժանի աշխատութիւն մ'ըլլալէն զատ , մեր ազգային վարժարանաց մէջ ալ ընթերցանութեան

լաւ և օգտակար դասադիրք մը ըլլալու ամեն հանդամանքներն աւարժանիքն ունի , որոց շատին մէջ արդէն յիշեալ գործն աշակերտաց իւր գասադիրքը դործածեալ կը տեսնուի :

Կը գտնուի Պօլիս Գալաֆեանի գրատունը . Գին 1/4 մէծիս :

ՀՐԴԵՎԻ ԴԵՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND
MERCANTILE
INSURANCE COMPANY

ՆՈՐԹ-ԷՍ ԳՐԻԹԻՉ ԷՆՏ ՄԵՐԿԵՆԹԱՅԼ

Լոնդոնի և Էդինբուրքի ապահովութեան ընկերութեան

Բաժանորդագրեալ	Առ . Լր .
գրամագլուխ	2,000,000
Վճարեալ գումար	
գլուխ	250,000
Պահեստի գրամ հր-	
գէճի ճիւղէն գո-	
յայեալ	596,000-846,000
4872 ին հրդեհի	
զուտ հասոյթը	794,000

NORTHERN
ASSURANCE COMPANY

ՆՈՐԹ-ԷՍ

Լոնդոնի ապահովութեան ընկերութեան

Բաժանորդագրեալ	Առ . Լր .
գրամագլուխ	2,000,000
Վճարեալ գումար	
գլուխ	400,000
Պահեստի գրամ	
հրդեհի ճիւղէն գո-	
յայեալ	230,000-330,000
Զուտ հաս . 4872 ի	270,000

Ստորագրեալը իրենց բաղմաթիւ յաճախորդաց և այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն որ իրենք վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակաւոր ընտրուած ըլլալով , այնպիսի գրութեան մը մէջ կը գտնուին , որով հրդեհի գէժ ապահովութեան մեծ գիւրութիւններ կը մատուցանեն :

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումէ մը , և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելնալով Ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումամ ապահովութիւն բռնողներուն ինքզինք ներկայացունել :

Գրեթէ ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնը կրնան ընդունուիլ ինչպէս Բերայի Ղալաթիոյ և Պօլսոյ մէջ , նոյնպէս մօտակայ քաղաքները դիւզերը և դաւառները :

Գիններուն և աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է գիմը Միացեալ ընկերութեանց գրասենեակը Ղալաթիոյ Բերէշմպէ բաղարի մօտ Կլալանի խան թիւ 5 :

Լեւոն Գրեթ-Կարապետ
Վ. Ռ. ՍՈՒՍՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ԼՐԱԳԻՐ ամեն օր կը հրատարակուի , բայց ի Կլալանի և Տօն օրերէ :

Տարեկան բաժանորդագրութեան գինն է 200 զուրուշ առանց յոսթայի ծախուց :

Բաժանորդագրութիւնը ամառը լի է սկսեալ կը նկատուի :

Խմբագրութեան ուղղեալ ո և է գրութիւնը՝ հեղինակին բուն ստորագրութիւնը կրելու են , ոչ թէ հրատարակելու համար , այլ յերաշխաւորութիւն վստահութեան :

Չը հրատարակուած գրութիւնք ետ չը տրուի :

Խմբագրութեան գրասենեակին է Ղալաթիա Կլալանի խան , թիւ 5 :

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ

Նիկ. Մ. ԹԻԼՊԵՏՅԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԵՐԶԷՄՊԵ ԲԱՋԱՐ ՃԱՏՏԵՍ ԹԻՒ 16